

silicis cute dirupta, beatus **Moyses** nova fluentibus propinaret; aut cum amaras, **salsasque** aquas ligno medicante dulcasset, et hoc poculo deficiens turba satiaretur; tunc in his miraculis tantorum beneficiorum didicisti caput erigere contra **Dominum**, ut ejus caput circuiret spinis peccatorum tuorum, sicut scriptum est: « Populus iste spinis peccatorum suorum circumdedit » me (a). »

V. Sed nec de veteribus jam aliquid nunc necesse est quaerere, cum de sua corporali praesentia tanta perfecit miracula, quanta, si requirantur, explicari non possunt. Tu, judaicae gentis populus, acetum felli commixtum Domino dedisti, qui sanctis galilaeicis nuptiis vinum de aqua factum mirae suavitatis cum eo convivisti¹. Quod vero caecorum oculos ad lucem perfectam artifex pius induxit; quod surdarum aurium conclusiones aperuit; quod balbutienti linguae nodum absolvit; quod leproso cutem corruptam² humorum varietate in pristinum sanitatis colorem revocavit; quod paralyticorum soluta membra construxit, et pristinae saluti restituit; quod claudis exilire jussit, quibus plus cura, quam natura praestitit; quod contra furorem vestrum, quadriduanum et foetentem Lazarum vitae pristinae revocavit. Pro his ergo tantis, ac talibus bonis, qualia³ vobis Judaeis praestitit, talia in ejus morte exercere debuistis, ut eum, quem colere debueratis, turpissima morte impie cruciaretis? quem etsi morti jam destinatum decreveratis, vel simplici ac rationabili occisione consumeretis.

VI. Noverint ergo crucifixores ejus in quem impie grassatae sunt manus, non esse⁴ leve commissum, in quo et terra movetur, et caelum. « Velum templi, inquit,

(a) In Scripturis hunc textum non reperi.

¹ Forte conbibisti. — ² Cod. mal. cutis corruptorum. — ³ Cod. quibus. — ⁴ Id. est.

» scissum est (a); » contestatio facinoris luctus est templi; nimirum domus ornari non debuit, cujus habitator accessit. « A summo, inquit, usque deorsum (b), » hoc est quod uno corpore Christi, et hominem expulstis et Deum. Quid amplius dicam? sepulturae jam traditur, ut infernus visitaretur, in quo divina ejus majestas descendens cunctos, quos ipse absolvendos et liberandos censuerat, eripuit et absolvit, et sibi in obsequio Resurrectionis suae comites junxit, qui « Multis in civitatem apparuerunt (c) » notissimis viris, qui testimonium perhiberent dominicae Resurrectionis, in qua Resurrectione nos spirituali gaudio solemniter exultantes, hunc diem honeste et sobrie celebremus, ut cum ipso Domino et Salvatore nostro in aeternam vitam vivere mereamur; qui vivit, etc.

SERMO XXXVIII.

In diebus Paschalibus III.

Eaedem hic recurrunt annotationes quae Sermoni superiori praefiguntur; has revisat Lector, attentiusque perpendat. Legitur in Cod. Cass. XII, fol. 163. Locus ejus post praecedentem cum numero in diebus Paschalibus XXXII.

(a) Matth. xxvii, 51. — (b) Ibid. — (c) Ibid. 53.

SYNOPSIS.

I. *Mysteria legis novæ in lege veteri prælibata.* II. *Christus, lux nostra, veniet regnaturus.* III. *Christi regis ornamenta.* IV. *Christi descensus ad inferos, victoria et Resurrectio.*

I. **MULTA**, et magna sunt, Fratres charissimi, hujus **S.** Paschæ veneranda mysteria, quæ divinis libris consecrata, in antiquis ædibus et vetustissimis Judæorum archivis fuerant condita, quorum admirabilis ratio, vera fides, pura et sincera religio, veluti quodam tecta velamine sæculorum, sanctitatem suam in abditis occultabant¹; non poterant, nec audebant contegere² pulchram, et venerabilem imaginem veritatis. Hanc artifex Christus non diversis, nec terrenis coloribus, sed coelestibus atque distinctis virtutibus in nostris mentibus clypeo devotionis, auro coruscante, depinxit; animo etiam tenaciter defigens in ipso templo humani corporis dedicavit; amorem ejus in corde conclusit, integris et acerrimis sensibus officia distribuit. Et cum ille clarus et illustris Angelus, rector astrorum, poli gubernator, dux diei, et luminis imperator, interjector germinis, veris temperator, autumnique temperies, ad salubres vitalesque usus annum cursum et quadripartita temporum spatia composuit³, diei hujus solemnitatem Deus nos celebrare præcepit.

II. Quanta nobis bona dominica Passio⁴ vel contulerit nova, vel amissa restituerit, mortali et humana voce nec prædicare magnifice, nec memoriter enumerare prævaleo. Sicut ipse Dominus Salvator noster in Evangelio ait: « Nemo ponit lucernam sub modio, sed super candela-

¹ Stampatus habet *occulebant*; post addit: *Et prisca antisites adumbrata cernebant et sacrificia cruenta muneribus offerebant.* Vide Serm. Append. Maur. clvii, n. 1. — ² Codex *contegi*. — ³ Editus *compleverit*. Variat in aliis quibusdam. — Cod. *dominicæ Passionis*.

» brum, ut omnibus luceat qui in domo sunt (a)¹; » lucerna candelabro crucis superposita est primo adventu quo venit et passus est; secundo adventu veniet clarificatus, ut regnet² lucerna, inquit, candelabro crucis superposita. Christus lucet tam Gentibus quam Judæis, ut ex Gentibus et Judæis colligat ad Ecclesiam venientes. Lux nostra Christus est, qui licet expectetur ut veniat, tamen jam venisse credendus est. Venit in humilitate, veniet in regno; venit in bonitate, veniet ad iudicium; venit in passione, veniet in ditione; venit medicus curationum, vitiatorum veniet amputator. Nemo sic speret esse venturum, quo velit negare quia evenerit; patietur tunc iudicem, nisi modo crediderit salvatorem. Et ipse quidem, sicut credimus et novimus, iudicaturus adveniet; sed ipse qui venit medicus ut salvaret, nunc veniet rex regum, perpetuus imperator, ut regnet.

III. Habet diadema, zonam, calceamenta pretiosis lapidibus coruscantia; sed has species Patriarchas intelligamus, Prophetas, et Apostolos; Patriarchas in capite, quod est diadema, non ut ornent, sed ut ornentur a Christo, de quibus Paulus apostolus tractat: « Quorum » patres ex quibus Christus, qui est Deus benedictus in » sæcula (b); » medio veluti zonam Prophetas intelligimus, qui insinuaverunt arcissimam fibulam disciplinæ; calceamenta Apostolos, quos in pedibus, id est, in fine sæculi missos esse cognoscimus, de quibus Scriptura divina non tacuit: « Quam speciosi pedes evangelizantium ho- » na (c). » Fulgent in ipso regno Cerauniæ Martyres, Smaragdi Confessores, Hyacinthi Fideles, Margaritæ Vir-

(a) Matth. v, 15. — (b) Rom. ix, 5. — (c) Id. x, 15.

¹ De hoc primo et secundo adventu loquitur Augustinus tract. iv in Joan. cap. 1, n. 1, et Tract. xxviii, n. 6. — ² De lucerna in candelabro, vide Serm. cccxvii, n. 4.

gines. Habet itaque Christus, perpetuus rex, regiam fulgentissimam purpuram passionis, sceptrum regni, sedem iudicii, consistorium venerandum. Passus est pro credentibus, regnaturus est sanctis, iudicaturus est contumaces. Non rebellet medico, qui sanus esse desiderat; amicus futurus regi, si reus esse noluerit, credat.

IV. Descendit de cœlis, cujus origo cœlestis est, et descendit ad inferos, ut hominem liberaret, ut quem passio crucis humiliaverat in morte, cœlestis sublimitas resurgentem victor susciperet cum triumpho. Incredibile est, sed factum est, et salubriter creditur, quod fideliter prædicatur; in passione enim Domini sol se abstulit, duplicatæ sunt tenebræ, dies fugit, nox importuna successit, invasit vices alienas, lucis splendorem¹ confudit, mundi faciem obscuravit; crudele parricidium astra fleverunt, luna percussa cum fratre colloquitur, expectantes plebis Judaicæ crudelitatem. Sic Dominus Jesus Christus hostem robustum et immanem diabolum, debilis² fortem, inermis armatum, monomacho prælio³ solus solum, alter ut⁴ David contra Goliath, devicit⁵; depositis vestimentis, nudato in cruce corpore, tricenario juvenis noster anno, non gladio diabolum, sed crucis radio triumphavit. Descendit ad inferna, oppressit inferos, liberavit quos ipse voluit suos, qui post Resurrectionem suam docuit Discipulos suos. Ergo cum docet, ratio est; cum iudicat, lex est; cum liberat, gratia est; cum patitur, ovis est; cum sepelitur, homo est; cum resurgit, Deus est. Qui etiam nobis post Resurrectionem, quam ipse nobis promisit, munus impertiet. Dat terrenis cœlestia, mortalibus immortalitatem, cadaveribus animas respirantes, caducis resurrectionem, vitam mortuis, salutem denuo reparatis. Ergo et nos,

¹ Codex male pudore. — ² Codex per virum. — ³ Vide Serm. xxxix, n. 3, ubi de Monomachia. — ⁴ Codex alterum pro alter ut. — ⁵ Id. videres.

Fratres, hanc fidem teneamus, ut cum ipso Domino et Salvatore nostro in æterna vita vivere mereamur.

SERMO XXXIX.

In Dominica II Paschæ.

Est certe sancti Augustini. Legitur in Cod. Cass. XII, fol. 153. Ponatur in editione Maurinorum post Sermonem CCLIX.

SYNOPSIS.

I. Brevis Passionis narratio. II. Christus a Judæis apprehensus. III. Christus spinis coronatus et ut rex illusus. IV. Christus sputis pollutus, cæsus et crucifixus. V. Christus ad inferos. VI. Christus resurgens.

I. IN hac sacratissima die, Fratres charissimi, delector vobiscum, dominicam Passionem et Resurrectionem spirituali discutere atque explanare tractatu¹. Cuncta enim per ordinem, quæ acta sunt, breviter dicimus. Amat enim se, cur sit veritas, explicari. Dicamus ergo quod gestum est, quod omnibus notum est, quia est venditus Deus, quia est emptum scelus, quod post ferale nundinas ad sacrilegos revertitur pretii facinus, quod traditoris Judæ corpus inter cœlum terramque libratur suspensum; quod stat ante præsidem Christus, quod mulier docta per somnium mandat Pilato propter Justum excusandum² esse peccatum, quod ab innocentis sanguine Pilatus lavare asseri-

¹ De Sermone crucis in Pascha, vide annotationem superius ad Serm. xxxvii, n. 1. — ² Videtur hic deesse una linea; forte scriptum erat: *Excusandum; quod populus exclamat hoc suum esse peccatum quod, etc.*

tur manus, quod insignis Barabbas dimittitur reus, et ad crucem flagellis cæsus ducitur Christus. O humanum genus, quid agis? tamen ad hanc magis partem decurrit animus, in qua omnis Judæus audax efficitur reus.

II. Cum vero ad apprehendendum Dominum concurre- ret in nocte violentissima turba malorum cum gladijs et fus- tibus, egreditur ipse Dominus ad quærentes, quia jam præ- viderat venientes¹. Stante ergo Domino, sicut Joannes evangelista demonstrat, dicunt: « Jesum quærimus. » Lu- cem ergo in tenebris noctis quærebant, sed lucem in tene- bris tenebræ non videbant. Sed audiamus, Charissimi, lu- cem lucis, quid dicit tenebris, « Ambulantibus in umbra » mortis (a): Quem quæritis? responderunt tenebræ luci: « Jesum Nazarenum (b). » Respondit ille: « Ego sum, » quem quæritis. Cum vero audissent vocem ejus, ceci- derunt retro (c). » Ceciderunt omnes in tenebris, et facti sunt simul massa cæcitatatis. Sed quia lux lucet in tenebris, erexit eos, ut ostenderet eis patientiam suæ humilitatis. Iterum dicit eis: « Quem quæritis? et dixerunt: Jesum Na- » zarenum, et ait illis: Ego sum, quem quæritis (d). » O Judæi cæci, vocem audistis, et cecidistis; levati estis, et illum non cognovistis. Quis est iste, quem quæritis, ante cujus faciem cecidistis? Nempe ipse est Jesus Nazarenus, quem crucifigendum capere festinatis. Quid vos terruit, ut caderetis? Qua vos comminatione concussit? Quid eum audistis comminantem? quid terroris habentem? Ad solam ejus cecidistis simplicem vocem: quid facietis cum judi- care venerit in virtute? Ubi sunt gladii et fustes vestri, cum quibus venistis? Nonne cum ipsis in terram cecidis- tis, et nisi ipse vellet ut surgeretis, prostrati adhuc forsi- tan jaceretis? Ostendit autem vobis quantum virtus majes-

(a) Isai. ix, 2. — (b) Joan. xviii, 4, 5. — (c) Ibid. 5, 6. — (d) Ibid. 7, 8.

¹ Vide Serm. Append. Maur. cl, n. 2. — ² Vide Tract. cxii, in Joan. n. 3.

tatis ipsius possit, qui postea voluntarie semetipsum vobis tradidit.

III. O limus, o terra, o cinis, Fabricatori tuo hoccine reddis? Pro hoc tanti operis, quod factus es, Creatori tuo has gratias agis? O profana gens Judæorum, dominicum corpus flagellis cædis, nec illæsum ad crucem venire per- mittis. Collegistis, crudeles Judæi, totam vestræ insanie cohortem, concurristis ad funestum spectaculum crucis; et totus Judaicus populus congregatur, ut nemo sit a sacrilegii consensu privatus. Hoc voti vestri est semper, ut scelus suum, qui fecit, expectet. Illudebatis tanquam¹, Judæorum regem optantes, et infibulabatur ad derisum ejus coccinea clavis. Sed in illo fuco coloris sanguis relucebat dominicæ Passionis. Huc intexitur² corona spinis pungentibus ac circumcurrentibus septa, ut probaretur quod dicit Scriptura divina: « Sustinui ut » faceret uvas, fecit autem spinas (a). » Arundo illi pro in- sultatione regali in manu ponitur, tanquam trabea consu- laris. Sed scriptum namque est: « Arundinem quassatam » non confringet, et linum fumigantem, » hoc est, ipso- rum sævitiam « non extinguet, donec perficiat victoriam » ad judicium, et in nomine ejus gentes sperabunt (b). »

IV. Alapis pollutis faciem dominicam cædebant: sacer vultus nefandis sputibus madefactus est, quia et hoc ipse ante dixerat: « Maxillas meas præbui ad palmas, faciem » meam non averti a foeditate sputorum (c). » Imponitur humero crux, ut manifestaretur quod scriptum est: « Ipse » infirmitates nostras portavit, et valetudines nostras ipse » sustinuit (d). » Post vero talem ac tantam illusionem, le- vatur tandem in cruce; sacræ manus pedesque clavorum infixione ligno damnantur, quia et hoc dictum fuerat in

(a) Isai. v, 4. — (b) Id. xlii, 3, 4. — (c) Id. l, 6. — (d) Id. lxx, 4.

¹ Codex male et tanquam... infibulabatur. — ² Id qua regnum; forte caput regium.

Prophetia : « Confige clavis a timore tuo carnes meas (a) ¹. » Aceto felle permixto, spongia ministrante, potatur, quia et hoc fuerat prophetatum : « Dederunt, inquit, in escam meam » fel, et in siti mea potaverunt me aceto (b). » Vociferatur magno clamore Deum in homine omnia ista non pertulisse, dicens : « Eli, Eli, lama sabachani; quod est : Deus » meus, Deus meus, quare me dereliquisti (c) ? » Audite, judaïcæ superstitionis Principes, et impios animos ad divina verba convertite. Postquam Deum expulstis ex homine, scelus vestrum clamat in cruce, et pœnas vestras caro cœpit agnoscere, postquam se Deus jussit exire. Sed postquam Spiritum tradendum cœlo refunderet, statim « Ab » hora sexta tenebræ factæ sunt in totam terram, usque » in horam nonam (d). » Favescunt in hac causa elementa omnia, nigrescit aër, sol subducto lumine offuscatur, ne Judæorum facinus aspicere cogeretur. Sed dum Judæorum reatum non aspicit, manifestum reatum ipsorum prodidit.

V. Quid multa? Peracta tandem sæculi causa, jam ad infernum majestas dirigit gressus; præcedit in obsequio sui Creatoris clarissima lux. Mutat cursus sui leges; patitur mundus in die noctem, dum inferiorem æternæ nocti exhibet Divinitas claritatem; lux cum Domino de mortali conversatione ad inferos demigravit. Nihil incongruum, nihil incertum est infera Deum sine luce videre non posse, sicut scriptum est : « Deus lux est, et tenebræ in eo sunt nullæ (e). » Ecce jam in inferno meliora apparent merita. Remanserunt apud cæcos Judæos noxiæ tenebræ, et mortui indulgentiam promerentur simul et lucem. Intuemini, infelices Judæi, futura vobis imminere condigna supplicia. Quales post mortem tenebras habe-

(a) Psal. cxviii, 120. — (b) Id. lxxviii, 22. — (c) Matth. xxvii, 46. — (d) Ibid. 45. — (e) 1 Joan. i, 5.

¹ Vide pro isto textu Serm. xxv in Psal. cxviii, n. 6.

bitis, qui adhuc viventes viventium lucem prodidistis? Interea Christum hospitem, dum Judæi expellunt, suscipiunt inferi, ubi impii custodes et janitores antiqui adventu novo turbati in ipso lucis ingressu. Qui præibant ante Dominum repentino terrore concussi; nullus eorum custodiam, quam tenebat, agnovit. Sic enim majestas Domini Christi circumamicta luce ingredi voluit, ut tenebrosi custodes de suis obscurissimis antris aspicientes, qualiter venientem fugerent, inquirerent ¹. Sed dum terribilem claritatem aliqua ex parte evadere non possent, retro post terga remeantes, interiora potius inferni penetrabant fugaces, ut, altero alterum compellente ², densarentur in antris, et qui miserorum animas angustis locis ³ coarctabant detrusas, ipsos de imis interioribus expellentes, se potius in eorum voragine occultandos premebant. Hoc enim mirabilis potentia Christi ascribendum est, ut potestas male dominantium captivitati daretur, et diuturno antiquitatis fletu cæcatos ad lucem suæ liberatricis gratia relaxaret liberos. Ipso jam Domino Christo præsentem, omnis illa officina cruciamenti cessavit: indulgentiam cum liberatione, quibus ipse voluit, condonavit, et ad testimonium suæ Resurrectionis, quia de inferis regressus est, multorum corpora dormientium resuscitans palam publice demonstravit.

VI. Resurrexit igitur Christus hodie cum triumpho victoriae, qui antiquum serpentem, humani generis deceptorem, et in sæculo ⁴ superavit, et inferis captivavit. Propterea et nos, Fratres charissimi, in hac sacratissima solemnitate Resurrectionis Domini et Salvatoris nostri, spirituali gaudio exultemus, ut cum ipso in æterna vita vivere mereamur.

¹ Cod. male *Inquirebant* pro *inquirerent*. — ² Id. *alter alterum compellendo*. — ³ Id. *cæcis*. — ⁴ Id. *in sæculum*.